

Stockholm den 23 december 2020

Till Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över promemorian "Covid-19-lag" (Dnr S2020/09214)

Stockholm Live AB ("Stockholm Live") har genom remiss den 9 december 2020 beretts tillfälle att avge yttrande över socialdepartementets promemoria "Covid-19-lag".

Stockholm Live tillstyrker förslaget till lag om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19. Stockholm Live vill dock framföra följande synpunkter.

Allmänna sammankomster och offentliga tillställningar

Inledning

Stockholm Live ställer sig positiv till den föreslagna covid-19-lagen då den syftar till att minska smittspridningen av sjukdomen samtidigt som den ger en viss flexibilitet genom att tillåta att föreskrifter anpassas efter förutsättningarna för olika typer av verksamheter.

Som redan påpekas i kommentaren till förslaget så ska allmänna sammankomster och offentliga tillställningar inte begränsas i större utsträckning än vad som är nödvändigt och proportionerligt med hänsyn till ändamålet, eftersom begränsningarna innebär ett ingrepp i grundläggande fri- och rättigheter.

Som Stockholm Live redan har redogjort för i yttrande daterat den 27 augusti 2020 så föreligger det mycket goda förutsättningar för att i arenor anvisa sittplatser med stort avstånd mellan deltagarna och att i övrigt vidta åtgärder som syftar till att trängsel inte skapas. Risken för smittspridning vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar som äger rum i arenor måste därmed anses i det närmaste obefintlig. Likaså möjliggör de stora ytorna i arenorna att slutna tillställningar såsom exempelvis företagsmöten eller prisceremonier kan genomföras på ett smittsäkert sätt utan trängsel och med behörigt avstånd mellan deltagare.

Stockholm Live AB

Postadress	Besöksadress	Telefonnummer	PlusGiro	Organisationsnummer	Styrelsens säte
Box 10055	Globentorget 2	08-600 91 00	44035-4	556001-1065	Stockholm
121 77 Stockholm-Globen	121 77 Johanneshov	Faxnummer	Bankgiro	VAT-nummer	Innehar F-skattebevis
		08-600 91 40	526-3835	SE 5556001-1065-01	

Begränsning av antalet deltagare

Begränsning av antalet deltagare vid en allmän sammankomst eller offentlig tillställning utgör en av flera smittskyddsåtgärder som kan behöva vidtas för att eliminera eller i vart fall minimera risken för smittspridning av covid-19 i samband med tillställningen. Det är dock av yttersta vikt att regeringen och myndigheter inte förordnar om större inskränkningar i enskildas grundläggande fri- och rättigheter, däribland näringsfriheten och egendomsskyddet, än vad som är absolut nödvändigt för att uppnå lagens syfte.

När föreskrifter med begränsningar för allmän sammankomst eller offentlig tillställning utfärdas med stöd av den föreslagna lagen bör det tillåtna antalet deltagare således inte sättas till ett fast statistiskt antal, utan Stockholm Live vill återigen betona att antalet deltagare måste bedömas i varje särskilt fall utifrån tillställningens specifika förutsättningar, lokalens beskaffenheter såsom storlek, kapacitet och möjlighet till logistiska lösningar samt deltagarnas profil och målgrupp. Lokalens utformning kommer i huvudsak vara avgörande för vilka skyddsåtgärder som kan vidtas för att skapa social distansering mellan deltagare och ingen trängsel. En teater med endast en entré och en publikkapacitet om 2 000 sittplatser kan således inte jämföras med en stadion med upp till 19 möjliga entréer och en kapacitet om 50 000 sittplatser, då dessa två lokaler har helt olika förutsättningar för att hantera deltagare. Likaså är kringutrymmen såsom toaletter, entréer och foajéer dimensionerade efter lokalens storlek och högsta publikkapacitet. Ett bestämt antal tillåtna deltagare skulle slå oerhört fel och den träffsäkerhet och flexibilitet i restriktioner som förslaget syftar till att åstadkomma skulle i allt väsentligt inte uppnås. För större lokaler där en stor del av idrotts- och musikevenemangen normalt sett äger rum skulle de lättnader i restriktioner som den föreslagna lagen syftar till att åstadkomma sannolikt inte få någon effekt alls med konsekvensen att idrotts- och musikevenemangen skulle fortsatt inte kunna äga rum inför publik.

Om regeringen inte vill lämna högsta antalet tillåtna deltagare till en bedömning i varje särskilt fall i enlighet med ovan, så bör det högsta tillåtna antalet deltagare i vart fall formuleras som en procentuell andel av lokalens maxkapacitet räknat i antalet sittplatser. Stockholm Live förordar i sådant fall en procentuell andel av den totala maxkapaciteten.

Avstånd mellan deltagare

Stockholm Live vill understryka vikten av att föreskrifter om lämpliga smittskyddsåtgärder för allmänna sammankomster och offentliga tillställningar bör harmonisera med övriga likvärdiga rekommendationer i samhället. Detta inkluderar bl.a. en likställd avståndsreglering mellan sällskap vid serveringsställen samt möjligheten att få sitta tillsammans med sitt sällskap på anvisad plats utan avstånd mellan individer. Deltagare från samma hushåll, skolkompisar, vänner och andra som redan har kontakt med varandra bör kunna sitta tillsammans om detta tillåts i andra delar av samhället. Det saknas logik om ett sällskap ska tillåtas att sitta vid samma bord på en restaurang innan tillställningen, men sedan behöva sitta med avstånd mellan varandra under tillställningen. Stockholm Live vill därför betona att avståndsregleringen rimligtvis bör gälla *mellan* olika sällskap och inte mellan deltagarna i ett och samma sällskap.

Stockholm Live AB

Postadress	Besöksadress	Telefonnummer	PlusGiro	Organisationsnummer	Styrelsens säte
Box 10055	Globentorget 2	08-600 91 00	44035-4	556001-1065	Stockholm
121 77 Stockholm-Globen	121 77 Johanneshov	Faxnummer	Bankgiro	VAT-nummer	Innehar F-skattebevis
		08-600 91 40	526-3835	SE 5556001-1065-01	

Om sällskap tillåts sitta tillsammans på läktaren skapas bättre förutsättningar för att avstånd mellan okända sällskap kan hållas i foajéer och andra gemensamma ytor. Då deltagare intar eventuell inhandlad mat och dryck sittandes på läktaren uppmanar Stockholm Live att en deltagare handlar för hela sällskapet om kanske fyra, sex eller till och med åtta personer, vilket skapar mindre rörelse och risk för trängsel vid kiosker än om sällskap splittas upp två och två eftersom då behöver fler personer ta sig ut till foajéytorna för att handla. Människan har dessutom ett naturligt behov av att umgås och splittar man upp sällskap så föreligger risk för att personer som har kommit till tillställningen eller sammankomsten tillsammans vill ses i pausen eller umgås genom att uppehålla sig i foajéytorna längre än nödvändigt innan tillställningen börjar, vilket inte är önskvärt då det är betydligt enklare att vidta åtgärder för att bibehålla avstånd mellan okända sällskap på läktaren än i foajéytor trots logistiska åtgärder såsom enkelriktade gångvägar i foajéytorna etc.

Lokal för både inom- och utomhusaktivitet

Det konstateras i promemorian att det bör vid utfärdande av föreskrifter med stöd av den 8 § i den föreslagna lagen beaktas om aktiviteten sker inomhus eller utomhus. Stockholm Live ser härvid att det kan uppstå svårigheter att bedöma nödvändiga smittskyddsåtgärder för aktiviteter som sker i lokaler som erbjuder båda typer av miljö under samma tillställning, exempelvis en stadium med utomhusmiljö för utövandet av huvudaktiviteten men inomhusmiljö för faciliteter (t.ex. entréer och foajéer). Regeringen eller den myndighet som avser att meddela föreskrifter med stöd av covid-19-lagen bör härvid inte endast samråda med sakkunniga myndigheter, såsom folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkare, utan även med de branschaktörer vars näringsverksamhet väsentligen berörs och som besitter kunskap om hur deltagarflöden rör sig, om deltagarna vid berörda tillställningar förhåller sig aktiva eller passiva etc.

Begreppet "deltagare"

Gällande begreppet "deltagare" så ser Stockholm Live att polismyndighetens tolkning av förbudsförordningen ska gälla som grund i den nya covid-19-lagstiftningen, dvs begreppet avser som huvudregel de personer som samtidigt besöker den allmänna sammankomsten eller offentliga tillställningen och inte funktionärer, ordningsvakter, utövare eller övrig personal. Oavsett är det av största vikt att detta tydligt framgår vid begränsningar. Stockholm Live anser inte att Folkhälsomyndighetens ståndpunkt att kunna begränsa det totala antalet personer och inte bara deltagare är skäligen i sammanhanget, då det utgör stor inskränkning i evenemangsbranschen (även med hårda deltagarrestriktioner på plats). Funktionärer och utövare befinner sig dessutom normalt sett utspridda från varandra samt på behörigt avstånd från övriga deltagare.

Serveringsställen

Loger och andra restaurangliknande ytor med mat- och dryckesservering i anslutning till en offentlig tillställning ska kunna hållas öppna under det regelverk som gäller för restaurangverksamhet där avstånd mellan bord, bordsservering, sociala distanseringsregler och andra föreskrifter och rekommendationer för serveringsställen upprätthålls. Det undantag som idag gäller, det s.k. "trubadurundantaget", bör fortsatt gälla för serveringsställen som också

Stockholm Live AB

Postadress	Besöksadress	Telefonnummer	PlusGiro	Organisationsnummer	Styrelsens säte
Box 10055	Globentorget 2	08-600 91 00	44035-4	556001-1065	Stockholm
121 77 Stockholm-Globen	121 77 Johanneshov	Faxnummer	Bankgiro	VAT-nummer	
		08-600 91 40	526-3835	SE 5556001-1065-01	Innehar F-skattebevis

erbjuder samtidig underhållning för att inte riskera ett otydligt eller spretande regelverk för ett serveringsställe.

Användning och upplåtelse av platser för privata sammankomster

Den föreslagna lydelsen i 12 § fyller ett viktigt syfte då den ger myndigheter möjlighet att agera vid exempelvis stora fester där avstånd eller andra begränsningar inte upprätthålls. Bestämmelsen kommer dock även, enligt Stockholm Lives tolkning, att vara tillämplig vid företagsmöten som sker i hyrd lokal. Ordningsslagens reglering innebärande att anordnaren ansvarar för arrangerat evenemang har av Stockholm Live, och sannolikt fler uthyrare av lokaler, tillämpats i allt väsentligt analogt vid uthyrning av lokal till företag eller annan organisation för företagsmöte eller liknande privat sammankomst för slutet sällskap. Stockholm Live kan se vissa svårigheter i den praktiska tillämpningen av den föreslagna bestämmelsen när ansvaret delvis skjuts över på den part som upplåter lokalen men ej anordnar sammankomsten. Uthyraren av lokalen kan givetvis i avtal reglera villkoren för nyttjandet av lokalen, men det bör ytterst vara hyrestagaren som svarar för att villkoren upprätthålls eftersom uthyraren annars tvingas utöva en slags tillsyn över den privata sammankomsten.

Stockholm Live förutsätter dock att myndigheterna i samband med utfärdande av föreskrifter beaktar lokalens förutsättningar, storlek och övriga beskaffenheter på motsvarande sätt som vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar i enlighet med vad som redogörs för ovan under underrubriken "*Begränsning av antalet deltagare*", eftersom en privat sammankomst i en arena har helt andra förutsättningar för att kunna vidta lämpliga smittskyddsåtgärder jämfört med en sammankomst som äger rum i t.ex. en liten källarlocal.

Regionala föreskrifter

Av promemorian framgår att smittskyddsåtgärder och föreskrifter kan meddelas av flertalet instanser såsom regeringen, folkhälsomyndigheten och länsstyrelsen på olika nivåer och för olika geografiska områden. Det är av stor vikt att en tydlighet i kommunikationen från dessa olika myndigheter samordnas och att prioriteringsordningen mellan olika föreskrifter framgår när föreskrifter utfärdas för att säkerställa att ändringar och justeringar i gällande restriktioner för olika verksamheter framkommer tydligt och inte skapar utrymme för tolkningar och missförstånd. Stockholm Live ser gärna att en myndighet är sammahållande gällande kommunikation av föreskrifter och restriktioner.

Tillstånd, tillsyn och befogenheter

Stockholm Live anser att gränsdragningen mellan tillståndsgivande myndighet för allmänna sammankomster och offentliga tillställningar (polismyndigheten) och tillsynsmyndighet (länsstyrelsen) behöver tydliggöras. Enligt skälen för förslaget så ska polismyndigheten inte bedöma vilken typ av smittskyddsåtgärder som är lämpliga att vidta vid ett visst evenemang utan skall endast avslå en ansökan om det framgår att sammankomsten eller tillställningen kommer hållas i strid med gällande föreskrifter eller beslut. Länsstyrelsen ansvarar för att genomföra tillsyn utifrån sina goda kunskaper om regelverket. Detta är oroande då regelverket gällande smittskyddsåtgärder inte alltid kommer vara enkelt eller tydligt utan komplext och ligger

Stockholm Live AB

Postadress	Besöksadress	Telefonnummer	PlusGiro	Organisationsnummer	Styrelsens säte
Box 10055	Globentorget 2	08-600 91 00	44035-4	556001-1065	Stockholm
121 77 Stockholm-Globen	121 77 Johanneshov	Faxnummer	Bankgiro	VAT-nummer	Innehar F-skattebevis
		08-600 91 40	526-3835	SE 5556001-1065-01	

till grund för tolkningsmöjligheter och bedömningar. Som arrangör av en sammankomst eller tillställning kommer det då att vara oerhört svårt att få hjälp med dessa bedömningar på förhand (t.ex. i samband med tillståndsansökan) då det är två olika myndigheter som ansvarar för tillstånd respektive bedömningar och tillsyn.

Vidare bör det också förtydligas vad som gäller om hårdare eller lättare restriktioner träder ikraft mellan tidpunkten för tillståndsgivningen av en tillställning och genomförandet av den. Ska anordnaren söka ett nytt tillstånd eller inkomma med en komplettering för att ett korrekt tillstånd ska kunna utfärdas kommer det innebära extra administration för både arrangör och polismyndigheten.

Stockholm Live ser gärna att regeringen ger i uppdrag till länsstyrelsen att tillsätta en rådgörande smittskyddsåtgärdsgrupp med deltagare från såväl given myndighet som polismyndigheten för att enklare samordna tillstånd och tillsyn samt skapa tydlighet för anordnare och lokaluthyrare.

Underställning till riksdagen

Den föreslagna lagen föreslås innehålla en bestämmelse om att föreskrift om beslut eller nedstängning ska underställas riksdagens prövning inom en månad från den dag då föreskriften beslutades. Stockholm Live anser att sådana föreskrifter ska omgående underställas riksdagens prövning så att dessa inte är mera omfattande eller långtgående än riksdagen finner nödvändigt med beaktande av de stora inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter som sådant förbud eller nedstängning innebär.

Det bör härvid noteras att även långtgående begränsningar i t.ex. tillåtet deltagarantal vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar kan, trots att föreskriften ej har utformats eller meddelats som ett förbud eller nedstängning, i praktiken ha exakt samma konsekvens för verksamhetsutövaren som om det hade varit förbud eller nedstängning som meddelats med stöd av 8 § andra stycket i den föreslagna lagen.

Ekonomiska konsekvenser och kompensation

Då många av de föreslagna åtgärderna i den föreslagna covid-19-lagen innebär stora inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter samt kan ge enorma negativa ekonomiska konsekvenser för verksamheter är det är stor vikt att regeringen också aktivt arbetar med ekonomiska stödåtgärder som står i proportion till de restriktioner som införs. Att vidta smittskyddsåtgärder är ofta förenat med kostnader för den enskilde aktören och strikta begränsningar i exempelvis antalet tillåtna deltagare vid tillställningar och sammankomster kan i praktiken jämföras med näringsförbud. Även om människors hälsa och förhindrande av smittspridning alltid måste komma i första hand, så är det inte rimligt att enskilda aktörer ska bära de ekonomiska konsekvenserna.

Övrigt

Det är av yttersta vikt att meddelade föreskrifter omprövas regelbundet för att inte inkräkta på fri- och rättigheter i större utsträckning eller under en längre tid än absolut nödvändigt för att upprätthålla syftet.

Det är härvid även önskvärt att myndigheter på regional eller lokal nivå tillämpar ett praktiskt synsätt vid utfärdande av begränsningar och exempelvis beaktar och tillåter näringsidkare att nyttja de tekniska och organisatoriska medel som finns eller är under utvecklande för att förhindra att grundläggande fri- och rättigheter begränsas mer än nödvändigt. Ett scenario som skulle kunna vara tillämplig inom en överskådlig tid är till exempel att deltagare som kan uppvisa bevis på vaccination eller som innan tillträde till arenan genomför av myndighet godkänt snabbtest för covid-19 med tillfredsställande resultat tillåts sitta utan restriktioner på viss bestämd sektion under tillställningar som anordnas i en arena eller stadium, medan deltagare som inte har vaccinerats eller inte vill ta ett snabbtest placeras avskilda på andra sektioner där begränsningar i antal deltagare och föreskrivet avstånd mellan sällskap upprätthålls.

Slutligen så anser Stockholm Live att regeringen bör ge folkhälsomyndigheten i uppdrag att formalisera lämpliga åtgärder inom ramen för den nya lagen baserat på olika nivåer av smittspridningsläget för att undvika godtycklighet i beslut. Detta ger bättre förutsättningar för långsiktig planering inom bl.a. evenemangsbranschen där det finns ett behov av att kunna förutsäga kommande restriktioner eller lättnader beroende på nivån av smittspridning i samhället. Det skapar också en tydligare grund för regeringens beslut inom ramen för den föreslagna covid-19-lagen. Detta har gjorts med framgång i flertalet andra länder vilket skapar bättre förståelse för beslut och en större förankring av restriktioner och åtgärder. Folkhälsomyndigheten bör i framtagandet av lämpliga åtgärder för respektive område som den föreslagna lagen träffar ha en nära dialog med branschföreträdare om hur ett regelverk bestående av föreskrifter och allmänna riktlinjer kan utformas och tillämpas, då branschen besitter stor kunskap hur förutsättningar kan ges för att undvika trängsel och minska risken för smittspridning när verksamheten utövas.

Stockholm som ovan

Andreas Sand
VD

Stockholm Live AB

Postadress	Besöksadress	Telefonnummer	PlusGiro	Organisationsnummer	Styrelsens säte
Box 10055	Globentorget 2	08-600 91 00	44035-4	556001-1065	Stockholm
121 77 Stockholm-Globen	121 77 Johanneshov	Faxnummer	Bankgiro	VAT-nummer	Innehar F-skattebevis
		08-600 91 40	526-3835	SE 5556001-1065-01	

Bakgrund kopplat till Stockholm Live

Stockholm Live är arenaoperatör och driver Nordens mest besökta arenor; Friends Arena, Tele2 Arena, Ericsson Globe, Hovet och Annexet. Varje år arrangeras här ca 300 evenemang med 3 miljoner besökare. Arenorna är s.k. multifunktionsarenor, vilket betyder att de kan anpassas för olika typer av evenemang med olika kapaciteter, möbleringar och användningsområden.

Varje evenemang har en extern arrangör som ansöker om tillstånd hos polismyndigheten att anordna en allmän sammankomst enligt ordningslagen i en av arenorna. Den ansökan görs i samverkan med Stockholm Live i egenskap av arenaoperatör där Stockholm Live sammanställer en risk och sårbarhetsanalys och bifogar planer för genomförande inom t.ex. säkerhet, logistik och besökarflöden. Det finns således redan en bred och lång erfarenhet av samverkan mellan arenaoperatör, arrangör och myndigheter kring säkerhet och därmed också en väl upparbetad process som det går att koppla på smittskyddsplan till för att undvika trängsel och vidta andra åtgärder för att förhindra smittspridning.

Stockholm Live AB

Postadress	Besöksadress	Telefonnummer	PlusGiro	Organisationsnummer	Styrelsens säte
Box 10055	Globentorget 2	08-600 91 00	44035-4	556001-1065	Stockholm
121 77 Stockholm-Globen	121 77 Johanneshov	Faxnummer	Bankgiro	VAT-nummer	Innehar F-skattebevis
		08-600 91 40	526-3835	SE 5556001-1065-01	